

Державний нормативний акт
про охорону праці

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Держнаглядохоронпраці
20.03.96 № 45

ЗАРЕЄСТРОВАНО
Міністерство юстиції України
26.03.96 № 143/1168

ДНАОП 0.00-5.18-96

**ТИПОВА ІНСТРУКЦІЯ
З БЕЗПЕЧНОГО ВЕДЕННЯ РОБІТ**

**ДЛЯ КРАНІВНИКІВ (МАШИНІСТІВ) КРАНІВ
МОСТОВОГО ТИПУ
(МОСТОВИХ, КОЗЛОВИХ, НАПІВКОЗЛОВИХ)**

ТИПОВА ІНСТРУКЦІЯ

з безпечного ведення робіт для кранівників

(машиністів) кранів мостового типу

(мостових, козлових, напівкозлових)

1. Загальні положення

1.1. Дана Типова інструкція розроблена на основі Правил будови і безпечної експлуатації вантажопідіймальних кранів (далі – Правила), затверджених наказом Держнаглядохоронпраці України від 16.12.93 № 128, поширюється на всі підприємства, організації України незалежно від їх відомчої (галузевої) належності та громадян, які є власниками кранів, визначає загальні права та обов'язки кранівників кранів мостового типу, а також установлює порядок безпечного проведення робіт з переміщення вантажів кранами.

Дана Типова інструкція визначає вимоги до кранівників кранів мостового типу (мостових, козлових, напівкозлових) незалежно від виду застосовуваних на них вантажозахоплювальних органів (гакових, грейферних, магнітних, мульдо-магнітних, мульдо-грейферних, мульдо-завалювальних, штирьових тощо).

1.2. Для керування та обслуговування указаних кранів власник зобов'язаний призначити кранівників, які мають посвідчення на право керування краном даного типу.

1.3. Якщо кран знаходиться у приватній власності, обов'язки кранівника може виконувати власник за умови, що він пройшов навчання та атестацію як кранівник у порядку, встановленому Правилами.

1.4. Для стропування або підвішування вантажу на гак крана призначаються стропальники. Як стропальники можуть допускатися й інші робітники (такелажники, монтажники тощо), якщо вони пройшли навчання за професією, кваліфікаційною характеристикою якої передбачено виконання робіт зі стропування вантажу.

При знаходженні крана у приватній власності, обов'язки стропальника може виконувати власник за умови, що він пройшов навчання та атестацію як стропальник у порядку, встановленому Правилами.

1.5. При роботі двох і більше стропальників один із них призначається старшим.

1.6. У випадках, коли зона, що обслуговується краном, неповністю оглядається з кабіни кранівника і відсутній радіо- або телефонний зв'язок між кранівником і стропальником для передавання сигналів стропальника кранівникові особою, відповідальною за безпечне проведення робіт з переміщення вантажів кранами, призначається сигнальник.

1.7. Для виконання обов'язків кранівника можуть бути призначені робітники, які досягли 18 років. Перед призначенням на роботу вони повинні пройти медичний огляд з метою визначення відповідності їх фізичного стану вимогам, що ставляться до цих професій.

1.8. Під час роботи кранівник повинен мати при собі посвідчення на право керування краном.

1.9. Допуск до роботи кранівників оформляється наказом по цеху (дільниці) або підприємству. Допуск кранівників до обслуговування і ремонту електроустаткування крана може здійснюватися лише з

дозволу головного енергетика підприємства в порядку, встановленому Правилами технічної експлуатації електроустановок споживачів.

При знаходженні крана у приватній власності та його обслуговуванні за договором організацією або підприємством, яка має відповідний дозвіл органів Держнаглядохоронпраці, порядок допуску до роботи кранівників визначається договором між власником крана і підприємством, що обслуговує кран (крани).

1.10. Перед допуском до роботи керівництво підприємства зобов'язане перевірити у кранівників знання інструкції заводу-виготовлювача з монтажу та експлуатації крана, на якому вони допускаються працювати, та вручити їм під розписку виробничу інструкцію. Крім того, кранівнику повинні бути видані або вивішені у місцях виконання робіт краном графічні зображення (схеми) стропування, обв'язування або зачіплювання вантажів.

1.11. Кранівники та їх помічники після перерви в роботі за спеціальністю більше одного року проходять перевірку знань в комісії підприємства і у випадку задовільних результатів допускаються до стажування для відновлення необхідних навичок.

Якщо кран знаходиться у приватній власності й обов'язки кранівника виконує власник, то після перерви в роботі більше одного року він проходить перевірку знань за договором на підприємстві, яке має комісію з атестації кранівників, або в комісії органу Держнаглядохоронпраці. При задовільних результатах перевірки він допускається до стажування за договором на вказаному вище або іншому підприємстві, що має крани такого ж типу і моделі.

1.12. Повторна перевірка знань кранівників комісією підприємства проводиться:

1.12.1. Періодично, не рідше одного разу в 12 місяців.

1.12.2. У разі переходу з одного підприємства на інше.

1.12.3. За вимогою інспектора органів Держнаглядохоронпраці (далі – інспектор) або інженерно-технічного працівника, який здійснює нагляд за утриманням та безпечною експлуатацією вантажопідіймальних кранів (далі – ІТП по нагляду).

Повторні перевірки знань проводяться в обсязі даної Типової інструкції та інструкції заводу-виготовлювача з монтажу та експлуатації крана.

1.13. Навчений та атестований кранівник повинен:

1.13.1. Знати виробничу інструкцію, а також інструкцію заводу-виготовлювача з монтажу та експлуатації крана.

1.13.2. Знати будову крана, будову і призначення його механізмів та приладів безпеки.

1.13.3. Володіти навичками, необхідними для керування механізмами крана та догляду за ним.

1.13.4. Уміти визначати вагу вантажу, що підіймається.

1.13.5. Знати асортимент і призначення мастильних матеріалів, що застосовуються для змащування частин, що труться.

1.13.6. Знати встановлений Правилами порядок обміну сигналами зі стропальниками.

1.13.7. Знати безпечні способи стропування і зачіплювання вантажів.

1.13.8. Уміти визначати придатність до роботи канатів, знімних вантажозахоплювальних пристроїв (стропів, траверс, захватів тощо) і тари.

1.13.9. Знати правила безпечного переміщення вантажів кранами.

1.13.10. Знати вимоги щодо кранових колій і їх утримання.

1.13.11. Знати прийоми звільнення від дії струму осіб, які потрапили під напругу, і способи надання їм першої допомоги.

1.14. Кранівник контролює роботу стропальника (зачіплювача) і відповідає за дії учня, який проходить у нього стажування, а також за порушення ним вимог, викладених у даній Типовій інструкції.

1.15. Адміністрація підприємства або цеху зобов'язана виділити час, необхідний для огляду крана до початку його роботи.

2. Обов'язки кранівника перед пуском крана в роботу

2.1. Перед початком роботи кранівник повинен:

2.1.1. Ознайомитися зі станом крана за записами у вахтовому журналі, а при прийманні крана, що перебував до цього в роботі, з'ясувати стан крана у кранівника, який здає зміну.

2.1.2. Оглянути механізми крана, гальма, ходову частину, буферні пристрої і їх кріплення.

2.1.3. Перевірити наявність та справність огорож механізмів, перехідних майданчиків та галерей.

2.1.4. Перевірити змащування передач, підшипників та канатів, стан пристроїв для змащування та сальників.

2.1.5. Перевірити стан канатів і їх кріплення на барабані, а також укладання канатів у рівчаках блоків і барабанів.

2.1.6. Оглянути гак і його кріплення в обоймі, ланцюги і кільця підвіски вантажопідіймального магніта (на магнітних кранах) та інші змінні вантажозахоплювальні органи.

2.1.7. Провести зовнішній огляд (не знімаючи кожухи й не розбираючи) електричних апаратів (рубильників, контакторів, контролерів, пускових опорів, гальмових електромагнітів, кінцевих вимикачів, командоконтролерів, магнітних контролерів і кабелів, якщо кран живиться від мережі з допомогою кабелю).

2.1.8. Перевірити наявність та справність робочого та ремонтного освітлення шляхом вмикання світильників, а також звукового сигнального пристрою.

2.1.9. Перевірити наявність діелектричних килимків та рукавичок і переконатися у їх придатності (відсутність проколів, поривів тощо).

2.1.10. Переконатися у відсутності на крані сторонніх предметів, що можуть впасти вниз під час руху крана.

2.1.11. Переконатися у відсутності на крані і на кранових коліях ремонтного персоналу або сторонніх осіб.

2.2. Кранівник зобов'язаний разом зі стропальником (зачіплювачем) перевірити справність знімних вантажозахоплювальних пристроїв і тари та наявність на них бірок або клейм.

2.3. Огляд крана, що працював у попередній зміні, здійснюється разом з кранівником, який здає зміну.

2.4. Кран оглядається лише при непрацюючих механізмах і вимкненому рубильнику в кабіні кранівника, гнучкий кабель – при вимкненому рубильнику, що подає напругу на кабель.

2.5. Оглядаючи кран у випадку недостатньої освітленості, необхідно користуватися переносною лампою напругою не вище за 42 В.

2.6. Після огляду, перед пуском крана в роботу, необхідно всі його механізми випробувати на холостому ході й зробити про це запис у вахтовому журналі.

При виявленні несправностей, що заважають безпечній роботі крана, кранівник, не стаючи до роботи, повинен зробити відповідний запис у вахтовому журналі і доповісти про це особі, відповідальній за утримання вантажопідіймальних кранів в справному стані, і особі, відповідальній за безпечне проведення робіт з переміщення вантажів кранами.

2.7. Робота крана забороняється за наявності таких несправностей:

2.7.1. Тріщин і деформацій металоконструкцій крана.

2.7.2. Тріщин в елементах змінних вантажозахоплювальних органів (гаці, траверсі тощо), якщо відсутні шплінти, затискувачі або послаблені елементи кріплення канатів.

2.7.3. Гак не обертається в обоймі; гайка, що кріпить гак, не має пристрою, що запобігає її самовідгвинчуванню.

2.7.4. Вантажний канат має обірвану сталку, місцеве пошкодження або спрацювання, що перевищує встановлену норму (дані про бракування канатів наведені в додатку 10 до Правил).

2.7.5. Деталі гальм механізмів підймання вантажу мають пошкодження.

2.7.6. Відсутні огорожі механізмів і голих струмоведучих частин електроустаткування.

2.7.7. Ненадійно закріплені редуктори, гальмові шківів, підшипники, електродвигуни та інше устаткування крана.

2.7.8. Корпуси контролерів та іншого електрообладнання, а також металоконструкції крана перебувають під напругою.

2.7.9. Тролеї, що знаходяться на мосту крана, стикаються між собою або з металоконструкціями крана; струмознімники торкаються суміжних тролей; гнучкі тролі сильно звисають; ізоляція електропровідників пошкоджена; заземлювальні провідники обірвані.

2.7.10. Відсутній діелектричний килимок в кабіні кранівника.

2.7.11. Не діють кінцеві вимикачі або їх ричаги не повертаються в початкове положення; не діють блокувальні контакти люка, дверей входу в кабінку тощо, не працює нульове блокування контролерів; не діють автоматичні протиугонні пристрої.

2.7.12. Несправний звуковий сигнальний пристрій.

2.8. Вимоги п. 2.7 повинні також дотримуватися кранівником при виявленні ним під час огляду крана несправностей, за наявності яких у відповідності з вимогами інструкції заводу-виготовлювача з експлуатації крана до усунення цих несправностей (дефектів) робота крана не повинна допускатися.

3. Обов'язки кранівника під час роботи крана

3.1. Кранівник повинен підійматися на кран і спускатися з нього лише через посадочний майданчик.

Входити на крани, у яких передбачений безпосередній вхід до кабіни, або на настил галереї без посадочного майданчика (козлові крани), а також спускатися з них дозволяється лише в спеціально відведених для цього місцях.

3.2. Перед виходом на настил галереї кранівник повинен вимкнути рубильник у кабіні й повісити на нього плакат з надписом «Не вмикати. Працюють люди». На кранах, в яких рейки візка розміщені на рівні настилу, кранівник перед виходом на галерею повинен встановити візок посередині моста, за винятком випадків, коли він виходить для огляду самого візка; в таких випадках слід встановити візок у безпосередній близькості від виходу на настил.

3.3. Під час роботи крана кранівник повинен стежити за тим, щоб робоче місце під краном було освітлене.

3.4. Під час роботи крана кранівнику і його помічнику забороняється відволікатися від своїх обов'язків, а також чистити й змащувати механізми.

3.5. При обслуговуванні крана двома особами – кранівником і його помічником – жоден із них не має права відлучатися з крана, не попередивши про це один одного.

3.6. Перед ввімкненням механізмів крана кранівник повинен подати попереджувальний звуковий сигнал. Ця вимога має виконуватися також і тоді, коли в роботі крана була перерва.

3.7. Кранівник повинен зупинити кран за сигналом «Стій», незалежно від того, ким він подається.

3.8. При вимушеній зупинці мостового крана не біля посадочного майданчика і за відсутності вздовж кранової колії прохідної галереї спуск кранівника з крана повинен бути організований за його сигналом адміністрацією цеха й здійснюватися у відповідності з порядком, встановленим для даного цеха.

3.9. Кранівник може почати роботу на крані після його ремонту лише з дозволу особи, відповідальної за утримання вантажопідіймального крана в справному стані. Цей дозвіл повинен бути записаний у вахтовому журналі.

3.10. Кранівнику **не дозволяється**:

3.10.1. Виконувати самостійно ремонт крана, його механізмів або електроустаткування, огляд і ремонт головних тролей і струмознімників, а також заміну запобіжників (плавких вставок).

3.10.2. Виконувати огляд і очищення крана при ввімкненому рубильнику в кабіні кранівника.

3.10.3. Вмикати рубильник і керувати механізмами крана при перебуванні на його галереї людей; винятки допускаються для слюсарів і електромонтерів при огляді ними механізмів крана; в цьому випадку кранівник виконує команди лише особи, яка здійснює огляд, і може ввімкнути рубильник і механізми крана за її командою, якщо вона перебуває в зоні видимості кранівника.

3.10.4. Залишати на настилі галереї або на візку крана інструмент, а також незакріплене устаткування або деталі.

3.10.5. Скидати будь-що з крана донизу.

3.10.6. Виходити на кран і сходити з нього під час його руху.

3.10.7. Виходити на кранові колії, перелазити з одного крана на інший, а також переходити з однієї галереї моста на іншу через візок.

3.10.8. Здійснювати заклинювання контакторів, виводити з дії гальма, кінцеві вимикачі, блокуючі контакти і електричний захист.

3.11. Перш ніж здійснювати будь-який рух краном, кранівник повинен пересвідчитися, що у зоні дії крана відсутні сторонні люди, а його помічник і стажист перебувають в безпечному місці.

Перед виконанням кожної операції, а також при перебуванні людей на шляху руху вантажу кранівник повинен подавати попереджувальний звуковий сигнал; якщо люди не відходять з шляху переміщення вантажу, то кранівник зобов'язаний припинити рух.

3.12. Ввімкнення механізмів крана кранівник повинен виконувати лише за сигналом стропальника; якщо останній подає неправильний сигнал, то кранівник не повинен його виконувати; за пошкодження і травми, спричинені краном через неправильну подачу сигналу, несуть відповідальність як кранівник, так і стропальник, який подав неправильний сигнал.

3.13. На кранах з двома і більше механізмами підймання гаки, які не використовуються в роботі, повинні бути звільнені від вантажозахоплювальних пристроїв і підняті у верхнє положення.

3.14. Не дозволяється одночасно виконувати краном більше двох операцій, наприклад, пересувати кран і візок, а також здійснювати піднімання вантажу. Виняток допускається лише для спеціальних кранів: завалювальних, посадочних тощо, а також у разі необхідності запобігти аварії або нещасному випадку.

3.15. Перед підйманням вантажу кранівник повинен переконатися, що вантажні канати крана перебувають у вертикальному положенні і що вантаж, який підіймається, не може під час підймання за що-небудь зачепитися.

3.16. При підйманні вантажів, вага яких близька до граничної вантажопідймальності крана, кранівник повинен попередньо підняти вантаж на висоту 200-300 мм і переконатися в надійності дії гальм, а також у правильності стропування вантажу.

3.17. При підйманні вантажу кранівник повинен стежити за тим, щоб вантаж, що підіймається, не уперся в нижні пояси ферми крана.

3.18. При переміщенні вантажу в горизонтальному напрямку кранівник повинен попередньо підняти його не менше ніж на 0,5 м вище предметів, що зустрічаються на шляху, й стежити, щоб під піднятим вантажем або вантажем, що переміщується, не було людей.

3.19. Вантаж, що переміщується краном, дозволяється опускати лише на призначене для цього місце, яке виключає можливість падіння, перевертання або сповзання цього вантажу.

3.20. Під час навантажування чи розвантажування залізничних вагонів, кранівник повинен попередньо переконатися у відсутності в них людей.

3.21. Гак підйимального механізму необхідно встановлювати точно над вантажем, що належить підняттю.

3.22. При роботі поблизу колони, штабеля вантажів, залізничного вагона та інших місць кранівник повинен попередньо переконатися у відсутності стропальника та інших осіб між вантажем, що підіймається, переміщується або опускається, і цими предметами, а також в тому, що вантаж не зачепить за колону, штабель вантажу тощо.

3.23. Перед підйманням вантажу з колодязя або котловану, а також перед опусканням вантажу в них кранівник повинен попередньо переконатися, опустивши порожній (ненавантажений) гак, в тому, що при його найнижчому положенні на барабані лебідки залишиться не менше ніж 1,5 витка каната, не враховуючи витків, що перебувають під затискним пристроєм.

3.24. При встановленні на одній крановій колії декількох кранів кранівник з метою уникнення їх зіткнення повинен стежити за тим, щоб відстань між габаритами кранів або габаритами вантажів, що підіймаються, була не меншою за 1 м.

3.25. При двоюрисному розташуванні кранів кранівники не повинні допускати, щоб нижній кран міг наїхати на опущений вантажний канат верхнього крана.

3.26. При раптовій зупинці крана, вхід на який допускається поза кабіною безпосередньо через настил галереї, кранівник повинен вимкнути рубильник. Наступне ввімкнення рубильника і лінійного контактора дозволяється виконувати лише після переходу особи, яка перебуває на настилі, в кабіну чи після того, як буде з'ясовано, що на крані і на кранових коліях нікого немає, що роз'ємна частина перил для входу на настил галереї замкнена або зупинка крана сталася з іншої причини.

3.27. Підймання й переміщення вантажу декількома кранами допускається лише у виключних випадках і лише під керівництвом особи, відповідальної за безпечне проведення робіт з переміщення вантажів кранами, при цьому вантажні канати повинні зберігати вертикальне положення, а навантаження, що припадає на кожний кран, не повинне перевищувати його вантажопідймальність, і швидкості підймання, опускання й переміщення повинні бути однакові.

3.28. При підйманні й переміщенні вантажу кранівнику забороняється:

3.28.1. Підіймати вантаж, вага якого перевищує вантажопідймальність крана; якщо вага вантажу не відома, то кранівник повинен одержати ці відомості від особи, відповідальної за безпечне проведення робіт з переміщення вантажів кранами.

3.28.2. Штовхати краном сусідній кран.

3.28.3. Користуватися кінцевими вимикачами як робочими органами для автоматичної зупинки механізмів.

3.28.4. Відривати гаком або грейфером вантажі, засипані землею, закладені іншими вантажами, закріплені болтами, залиті бетоном, а також примерзлі до землі.

3.28.5. Звільняти краном затиснуті вантажем знімні вантажозахоплювальні пристрої.

3.28.6. Розгойдувати вантажі (опоки, виливниці тощо) або стрімко опускати їх та ударяти з метою вибивання з них залишків землі, металу та іншого, якщо кран на таку роботу не розрахований.

3.28.7. Підіймати вантаж, що перебуває в нестійкому положенні або підвішений за один ріг дворогого гака, а також у тарі, заповненій вище її бортів або вище встановленої позначки наповнення.

3.28.8. Підтягувати вантаж по землі, підлозі або по рейках гаком крана при скісному натязі каната, а також підтягувати гаком залізничні вагони, платформи, вагонетки тощо без застосування спеціальних напрямних блоків, які забезпечують вертикальне положення вантажного канату.

3.28.9. Допускати до стропування й зачіплювання осіб, які не мають посвідчення стропальника або зачіплювача, а також застосовувати вантажозахоплювальні пристрої без клейма або бірки.

3.28.10. Укладати вантаж на електричні кабелі та трубопроводи, а також на краю укусу чи канави, якщо при цьому він може сповзти або перевернутися.

3.28.11. Підіймати вантаж з людьми, які перебувають на ньому, а також вантаж, що підтримується руками.

3.28.12. Допускати на кран і передавати керування краном стороннім особам, допускати до самостійного керування краном учнів та стажистів без нагляду за ними.

3.28.13. Виконувати навантаження й розвантаження автомашин, якщо шофер перебуває в кабіні.

3.28.14. Переміщувати вантаж над людьми.

3.28.15. Залишати вантаж у підвішеному стані.

3.28.16. Виконувати роботу краном, якщо скінчився строк його чергового технічного огляду.

3.28.17. Підіймати залізобетонні вироби з пошкодженими петлями, неправильно обв'язані вантажі, а також вантажі, що перебувають в нестійкому положенні.

3.28.18. Підіймати цеглу, плитку та інші матеріали, укладені на піддонах без огорож; це дозволяється лише при навантаженні та розвантаженні (на землю) автомашин, їх причепів, залізничних напіввагонів і платформ.

3.28.19. Підіймати вантажі, на які не розроблені графічні зображення (схеми) правильного стропування й зачіплювання.

3.28.20. Здійснювати регулювання гальм механізму підймання при піднятому вантажі.

3.28.21. Підіймати балони із стиснутим або скрапленим газом, що не вкладені в спеціальні контейнери.

3.28.22. Працювати при температурі повітря нижче допустимої мінусової, вказаної у паспорті крана.

3.28.23. Здійснювати підймання, переміщення й опускання вантажів при наближенні грози, сильного вітру, швидкість якого перевищує допустиму для роботи даного крана, вказану в його паспорті; при цьому кранівник

повинен виконати вказівку інструкції заводу-виготовлювача проти уgonу крана вітром.

3.29. Кранівник повинен опустити вантаж і припинити роботу краном:

3.29.1. У випадку поломки або зіпсування крана.

3.29.2. У випадку спадання канатів з барабана або блоків, утворення на канатах петель або виявлення пошкоджень канатів.

3.29.3. При несправності приладів та пристроїв безпеки.

3.29.4. Якщо корпуси електроустаткування або металеві конструкції крана знаходяться під напругою.

3.29.5. Якщо часто спрацьовує струмовий або тепловий захист електродвигунів.

3.30. При силі вітру, більшій за 6 балів, кранівник крана, який працює на відкритому повітрі, повинен припинити роботу краном й вжити заходів щодо запобігання уgonу крана вітром у відповідності з інструкцією заводу-виготовлювача або інструкцією, розробленою адміністрацією підприємства.

3.31. При виникненні пожежі на крані кранівник повинен негайно вимкнути струм на крані й почати гасити пожежу, одночасно викликавши за допомогою одного із членів бригади, яка обслуговує кран, пожежну охорону.

3.32. При раптовому припиненні живлення або зупинці крана з інших причин кранівник повинен поставити штурвал або рукоятки контролерів у нульове положення й вимкнути рубильник у кабіні.

Якщо в цьому випадку вантаж залишився у піднятому положенні, кранівник зобов'язаний за допомогою стропальника або іншого робітника викликати особу, відповідальну за безпечне проведення робіт з переміщення вантажів кранами, і в його присутності опустити вантаж шляхом ручного розгальмовування. При цьому до прибуття

вказаної особи кранівник повинен вжити заходів до недопущення проходу людей під піднятим вантажем.

3.33. Підхід крана до лінійок кінцевих вимикачів повинен здійснюватися лише на уповільненій швидкості. Використання кінцевих вимикачів як робочих органів відключення електродвигунів не дозволяється.

3.34. При необхідності переміщення вантажів над перекриттям, під яким розміщені виробничі, жилі або службові приміщення, де перебувають люди, кранівник може стати до роботи лише після одержання письмового розпорядження керівництва підприємства, ознайомлення з заходами з безпечного транспортування вантажів і під безпосереднім керівництвом особи, відповідальної за безпечне проведення робіт з переміщення вантажів кранами.

3.35. При завантаженні і розвантаженні автомашин і причепів до них, залізничних платформ і напіввагонів робота крана дозволяється лише за відсутності людей на транспортних засобах, в чому кранівник повинен попередньо впевнитись.

3.36. Якщо під час роботи крана виникне аварія або нещасний випадок, кранівник зобов'язаний негайно зупинити кран і довести до відома особи, відповідальної за безпечне проведення робіт з переміщення вантажів кранами, а також сповістити особу, відповідальну за утримання вантажопідіймального крана в справному стані.

3.37. Мазильні і обтиральні матеріали повинні зберігатися в металевому посуді, закріпленому у зручних місцях крана, у кількості, що не перевищує добової потреби.

4. Додаткові вимоги під час роботи спеціальними кранами

4.1. Додаткові вимоги при роботі кранів, що транспортують розплавлений метал

4.1.1. Кранівник крана, що транспортує розплавлений метал або рідкий шлак, повинен керуватися такими вказівками:

а) перед підйманням ковша стежити за надійністю обхвату гаками шийки цапф та перевіряти дії гальм механізму шляхом підймання ковша на висоту, не більшу за 100 мм;

б) не виконувати одночасно переміщення ковша з металом або рідким шлаком у двох напрямках, наприклад, підймання і пересування; одночасна робота двома механізмами дозволяється лише при використанні механізмів підймання при кантуванні ковша;

в) наповнений ківш перевозити на малій швидкості, не допускаючи його розгойдування;

г) не ставити кран у місцях заливання шлаку;

д) не відривати за допомогою крана «козли» (метал, що захоплено у печі, приварився після зливання тощо);

е) підймання «козла» виконувати тільки за вказівкою особи, відповідальної за безпечне проведення робіт з переміщення вантажів кранами, яка пересвідчилася в тому, що вага «козла» не перевищує вантажопідймальність крана.

4.1.2. Кранівник заливального крана повинен керуватися такими вимогами:

а) при підйманні ковша з рідким металом стежити за підйманням допоміжного гака і не допускати як передчасне кантування ковша, так і торкання канатів механізму допоміжного підймання з кожухом ковша;

б) коли кран рухається вздовж прольоту, стежити, щоб гаки крана або ківш не зачіплювалися за щоглу напольної завалочної машини;

в) під час виливання металу стежити, щоб носок ковша розміщувався по осі жолоба;

г) виливання здійснювати рівномірно, не допускаючи виплескування металу на робочі майданчики;

д) припинити кантувати ковша, якщо метал не виливається через те, що сталося затвердіння.

4.1.3. Кранівник розливого крана повинен керуватися такими вимогами:

а) при зачіплюванні ковша гаками стежити, щоб траверсою не був пошкоджений стопорний механізм;

б) розливання металу виконувати тільки за командою розлильника;

в) не виконувати підймання ковша за скобу для кантування.

4.2. Додаткові вимоги при роботі магнітних та грейферних кранів

4.2.1. Кранівник магнітного, грейферного, магнітно-грейферного, мульдо-магнітного кранів повинен керуватися такими вказівками:

а) при роботі підймальним електромагнітом переміщувати вантаж тільки над спеціально виділеною для цього зоною;

б) при розвантаженні автомашин не переміщувати підймальний електромагніт з вантажем над кабіною водія, а при розвантаженні залізничних вагонів – над поїздом;

в) стежити за правильністю намотування кабелю підймального електромагніта;

г) не виходити на настил галереї при наявності вантажа на підймальному магніті;

д) при роботі грейфером щільно закрити його щелепи, щоб уникнути висипання вантажу;

е) перед остаточним зближенням щелеп грейфера з метою уникнення перевантаження механізму та електродвигуна грейфер трохи підняти;

є) не завантажувати мульди негабаритним брукхтом;

ж) установлювати мульди на візок так, щоб вони не виступали за його габарити;

з) при роботі з копровою кулею не висовуватися з кабіни під час скидання кулі;

и) не ставити кран над місцем кантування ковшів з рідким металом;

і) при роботі крана з грейфером, призначеним для кускових і сипких матеріалів, забороняється здійснювати перевалювання кускового матеріалу, найбільший розмір кусків якого перевищує 300 мм або насипана маса перевищує величину ваги, встановленої для даного грейфера.

Перевалювання штучних і великих за габаритами вантажів дозволяється виконувати тільки спеціальним грейфером.

4.3. Додаткові вимоги при роботі завалювальних кранів

4.3.1. Кранівник завалювального крана повинен керуватися такими вимогами:

а) стежити, щоб під час роботи крана біля мульдових стелажів не знаходились люди;

б) при підйманні мульди переконатися у надійності її охоплення хоботом;

в) при завалюванні не затримувати хобот з мульдою в печі;

г) установити мульди на візок так, щоб вони не виступали за його габарити.

4.4. Додаткові вимоги при роботі кранів для роздягання злитків

4.4.1. Кранівник крана для роздягання злитків повинен керуватися такими вимогами:

- а) при наближенні до виливниці опускати кліщі повільно, не вдаряючи ними об виливниці або злитки;
- б) при вимушеному відокремленні злитка за допомогою виштовхуючих пристроїв стежити по показниках індикатора за рухом штока й не доводити його до положення, при якому починають діяти кінцеві вимикачі;
- в) при вільному знятті виливниці не здійснювати їх підймання за одне вухо;
- г) не роздягати злитки у висячому стані;
- д) не працювати з притупленими кернами кліщів.

4.5. Додаткові вимоги при роботі посадочних кранів

4.5.1. Кранівник посадочного крана повинен керуватися такими вимогами:

- а) при підйманні заготовки переконатися в надійності її охоплення кліщами;
- б) при подаванні заготовки до печі й вийманні її з печі не зачепити заготовкою або кліщами за раму вікна або цегляну кладку;
- в) не затримувати кліщі з заготовкою у печі.

4.6. Додаткові вимоги при роботі кранів з лапами

4.6.1. Кранівник крана з лапами повинен керуватися такими вимогами:

- а) для схоплення металу траверсу з лапами опускати так, щоб останні вільно заходили під метал і не зачіплювались за нього;
- б) при укладенні металу траверсу опускати до остаточного укладення його на місце і тільки після цього

відкидати лапи; якщо метал перебуває у висячому положенні, то лапи відкидати забороняється.

4.7. Додаткові вимоги при роботі козлових кранів

4.7.1. Кранівник козлового крана повинен при його переміщенні стежити за тим, щоб на кранових коліях не було людей або яких-небудь предметів.

4.7.2. Виходячи із кабіни крана, що переміщується разом зі змінним вантажозахоплювальним органом, попередньо переконалися в тому, що остання перебуває біля посадочного майданчика.

4.8. Додаткові вимоги при роботі перенавантажувальних мостів

4.8.1. Кранівник перенавантажувального моста повинен керуватися такими вимогами:

а) при підйманні і транспортуванні вантажу переміщувати перенавантажувальний міст не дозволяється;

б) рубильник електродвигунів механізму пересування моста повинен бути завжди вимкнений і його увімкнення дозволяється лише за необхідності пересування перенавантажувального моста;

в) на перенавантажувальних мостах з двома візками під час роботи слід дотримувати встановлене інструкцією заводу-виготовлювача взаємне розміщення візків;

г) пересувати перенавантажувальний міст з одного місця роботи на інше кранівник повинен за графіком, затвердженим начальником цеху; відхилення від графіка допустиме лише з дозволу начальника цеху;

д) пересування перенавантажувального моста можна здійснювати лише під керівництвом особи, спеціально призначеної начальником цеха; ця особа перед пересуванням моста зобов'язана переконаватися в тому, що кранові колії очищені від руди, вугілля, снігу та іншого, а

також що на коліях немає людей, що візки перенавантажувального моста установлені у відповідності з вказівками інструкції заводу-виготовлювача і що перенавантажувальний міст не утримується протиугонним пристроєм.

4.8.2. Кранівник перед рухом моста повинен:

а) візок (візки) установити у відповідності з вказівками інструкції заводу-виготовлювача; пересувати візок і працювати механізмом підймання під час руху моста забороняється;

б) переконатися через показання індикатора, що міст не утримується протиугонними пристроями;

в) одержати дозвіл на рух моста в працівника, який керує рухом, і лише після цього, подавши звуковий сигнал, виконувати рух.

4.8.3. При пересуванні моста кранівник зобов'язаний стежити за показаннями обмежувача перекоосу; при виникненні недопустимого перекоосу негайно припинити рух і повідомити про це працівникові, який керує рухом моста і який, в свою чергу, зобов'язаний забезпечити безпосереднє спостереження за рухом опор.

4.8.4. При роботі двох або більше перенавантажувальних мостів на одній крановій колії не можна допустити, щоб відстань між ними була меншою за 20 м.

4.8.5. Забороняється виконувати рух моста, коли сила вітру перевищує 6 балів.

4.8.6. Розпорядження начальника цеху на рух моста з двома візками дається кранівнику одного з візків. Обов'язки, покладені на кранівника другого візка при русі моста, повинні бути передбачені інструкцією заводу-виготовлювача.

5. Обов'язки кранівника після завершення роботи крана

5.1. По закінченні зміни або роботи крана кранівник повинен:

5.1.1. Звільнити від вантажу гак або інший вантажозахоплювальний орган; залишати вантаж у висячому положенні не дозволяється.

5.1.2. Поставити кран біля посадочного майданчика або на місце, призначене для його стоянки.

5.1.3. Підняти гак у верхнє положення, а підймальний електромагніт, грейфер або інший вантажозахоплювальний орган опустити на землю на відведеній для цього ділянці.

5.1.4. Штурвали та рукоятки всіх контролерів і командоконтролерів перевести в нульове положення й вимкнути рубильник у кабіні крана.

5.1.5. Оглянути кран, очистити все його устаткування й зробити запис про стан крана у вахтовому журналі.

5.1.6. Кран, що працює на відкритому повітрі, надійно закріпити за допомогою протиугонних захватів.

5.2. При роботі крана в декілька змін кранівник має право залишати кран після закінчення свого робочого часу лише після передачі крана зміннику. Якщо змінник не прийшов на роботу, кранівник, який закінчив зміну, може піти з крана тільки з дозволу особи, якій він підпорядкований.

Кранівник, який здав зміну, повинен повідомити своєму зміннику про всі несправності в роботі крана, що спостерігалися в минулу зміну.

5.3. Коли в прольоті встановлений лише один кран, то при роботі крана в одну або дві зміни кранівник після завершення роботи крана зобов'язаний вимкнути головні тролєї й зачинити на замок шафу з рубильником.

6. Обслуговування крана

6.1. Кранівник відповідає за правильне обслуговування крана, при цьому він повинен:

6.1.1. Утримувати механізми й устаткування крана у чистоті та справності.

6.1.2. Своєчасно виконувати змащування всіх механізмів крана, які труться, і канатів згідно з вказівками інструкції заводу-виготовлювача.

6.1.3. Мазильні та обтиральні матеріали зберігати в закритій металевій посуді. Використаний обтиральний матеріал необхідно прийняти з крана.

6.1.4. Стежити за тим, щоб на крані не було будь-яких незакріплених предметів, а також інструменту в місцях, не призначених для його зберігання.

6.1.5. Знати строки і результати проведення слюсарями та електромонтерами профілактичних оглядів крана та його окремих механізмів і вузлів за записами в журналі періодичних оглядів.

6.2. Усунення несправності, що виникла під час роботи крана, здійснюється за заявкою кранівника. Інші види ремонту крана здійснюються в установлені адміністрацією строки.

6.3. Під час оглядів електроустаткування крана необхідно вимкнути джерело його живлення, а рубильник у місці підключення крана у вимкнутому положенні має бути замкненим протягом всього часу огляду.

6.4. Пробний пуск крана після ремонту (планового, аварійного) кранівник зобов'язаний здійснювати лише в присутності слюсаря або електромонтера, який ремонтував кран, і ставати до роботи лише згідно з письмовим розпорядженням особи, відповідальної за утримання вантажопідіймального крана в справному стані.

7. Відповідальність кранівника

7.1. Кранівник крана мостового типу, навчений та атестований згідно з Правилами, несе особисту відповідальність за порушення вимог, викладених у даній Типовій інструкції, у відповідності з чинним законодавством України.

